

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

קידושין לט-א

עניין: יום טוב ויום ביש –
הדין דר"ה ועשרת ימי תשובה
אליבא דהגר"א

ר"ה דף טז:

ובנבלתם לא תגעו ברגל. א"ר כרוספדאי א"ר יוחנן ישלשה ספרים נפתחין בר"ה אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים^ט גמורין ואחד של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה בינוניים תלויין ועומדין מר"ה ועד יוה"כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה א"ר אבין מאי קרא^ט ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל

תוס' ר"ה דף טז:

ונחתמין לא"ת לחיים. מדקא חשיב ציוניים משמע לדיקים (ג) קרי למי שזכותו מרובים ורשעים גמורים למי שעוונותיו מרובים ופעמים הלדיקים נחתמין למיתה ורשעים גמורים לחיים דכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאזינו (דברים ז) דאמרינן בסוף פ"ק דקדושין (דף נט: וס) מי שזכותו מרובין מעוונותיו^ט דומה כמי ששרף את כל התורה כולה ולא שיר ממנה אות אחת ואי עוונותיו מרובין מזכותו דומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חסר את אחת וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי לדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא: **ליום** הדין. כשיחיו המתים כדמוכח קרא ואע"פ שכבר נדונו אחר מיתתן בגן עדן או

ביאור הגר"א או"ח סו"ס תקפ"ב

[כד] [הגה] ונוהגין בו' תכתב. כי מה שכתוב שם [ראש השנה טז, ב] שלשה ספרים כו', היינו לחיי עולם הבא, כמו שכתבו תוספות שם [ד"ה ונחתמין], ודלא כהר"ן [שם ג, ב ד"ה צדיקים] שכתב לעולם הזה וצדיקים ורשעים בדין, דהא אמרינן [ראש השנה שם ע"א] ואדם נידון בראש השנה וגזר דין כו', אלמא אין החתימה אלא ביום הכיפורים, ומתניתין בכל אדם מיירי. וכן מה שכתוב שם תבואה שאירע בה קרי כו' אדם כו', החליט הגמרא בכל אדם. אלא דחיי עולם הזה שוין בכל אדם, אלא דאע"פ שכתב אם חוזר בעשרת ימי תשובה נקרע הגזר דין, ונכתב ונחתם ביום הכיפורים לטובה, וזהו התועלת דאינו נחתם עד יום הכיפורים. וזהו שכתוב שם [ראש השנה יז, ב] שב בינתיים כו'. וזה שמבקשין בעשרת ימי תשובה כתבנו כו', ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים, ולכן אין לאמררו ותחתם, אלא תכתב:

לשם הקדמות ושערים שער ו' פ"ט

על זה בכל שנה הרי רק הרגע אחרונה תוכיח. אך הענין הוא כי באם שזכה לחיי העוה"ב הנה נפרעין ממנו על עוונותיו בעוה"ז ובאם שאינו זוכה לחיי עוה"ב ולריך לזירוף וליבון גדול והוא רק בה' מדורי גיהנם וכל הדין דלאחר מיתה. ומציבין לו בעוה"ז ע"ד שאלמו בקידושין ט"ל ב' ע"ש כי מהלקין דינו על לאחר מיתה ולפעמים מריעין לו בעוה"ז ג"כ כי יש רשע וטוב לו רשע ורע לו הכל לפי ערך כמות ואיכות עוונותיו. וכל המאורעות דהעוה"ז איך שמתנהגים עמו הוא תלוי הכל לפי מה שעומד בדינו בענין חיי עוה"ב. ולכן נידון כל אדם בכל שנה ושנה בתחילה ומסתכלים עליו איך שהוא עומד בדינו בענין חיי העוה"ב ואח"כ הוא נידון לפי זה על כל מאורעותיו דחיי העוה"ז. וכן הוא ענין עיד כי הנה כל המנוחות כלין הרי הם רק לחיי העוה"ב וכמ"ס קידושין ט"ל ב' שכר מליה בהאי עלמא ליכא. וכן בעבו"ז ג' ד'. היום לעשותן ולא היום ליעול שכרן. וכל חיי העוה"ז וטובותיה הנה הוא רק בחדר ובלדקה וכמ"ס ברכות י"ז ב' כל העולם כולו ניזונן בלדקה ע"ש והוא רק לזורך קיום העולם לעשות בה תורה ומצוות לחיי העוה"ב. ולכן נמשך כל חיי וזרבי העוה"ז להאירם רק לפי ערך שהוא עומד בדינו לחיי העוה"ב ולכך דנין את האדם בכל שנה ושנה בתחילה על חיי העוה"ב ואח"כ דנין אותו לפ"ז על חיו וענייניו דהעוה"ז:

הגר"א – יהל אור – ליקוטים סוף במדבר

יוה"כ והענין שנסתצכו בה המפרשים העיקר הוא שכל אי מיירי לענין העוה"ב. ולדיקים ורשעים אף החתימה בר"ה ושל ציונים אף הכתיבה ציוה"כ וענין הדין בעוה"ז דעבדין ל"י יום טב (קדושין לט ב) אבל דין העוה"ז לכל אדם צוה והכתיבה כולם בר"ה והחתימה כולם ציוה"כ (עמ"ס רבינו בא"ח ס"ס תקפ"ב) וכן התפלות של הגאונים בג"ר על העוה"ב כי העוה"ב שם בחג"ת התפשטות דצינה. וצנ"א על העוה"ז כי שם מלכות ואין צין מים עליונים למים כו' וכמ"ס בריש קו המדה: